

Zajištění neodkladné péče o dítě zajištěná osobou v evidenci
(§ 27a odst. 10 zákona o SPOD)

Novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a souvisejících předpisů (zákonem č. 363/2021 Sb.) byla výslovně zakotvena **možnost využít k zajištění neodkladné péče o dítě v případech podle § 15 odst. 1, § 16 odst. 1 a § 37 odst. 1 osobu v evidenci, a to na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností (OÚ ORP) a zpravidla po dobu, než rozhodne soud o návrhu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na nařízení předběžného opatření.**

V důvodové zprávě k tomuto doplnění se uvádí: „*V situaci, kdy se dítě ocitne bez jakékoliv péče nebo bez péče přiměřené jeho věku, je příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí povinen dítěti zajistit neodkladnou péči a přijmout další opatření směřující k ochraně dítěte, jak vyžaduje § 15, § 16 a § 37 ZSPOD. Neodkladná péče může být dítěti zajištěna zejména jeho předáním do péče příbuzného, jiného vhodného člověka nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (viz § 42 odst. 10 v platném znění a nově navrhovaný § 42ab odst. 4 ZSPOD). Vhodným člověkem, do jehož péče může být dítě s jeho souhlasem v uvedených krizových situacích na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dočasně předáno, je již za současného stavu nepochybně rovněž osoba zařazená v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (osoba v evidenci). Navrhovaným ustanovením se upřesňuje, že osoba v evidenci může na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností dočasně zajišťovat neodkladnou péči o dítě po dobu, než je soudem rozhodnuto o návrhu na vydání předběžného opatření o svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu nebo o předání dítěte do jiného vhodného výchovného prostředí.“*

Předpokladem využití ust. § 27a odst. 10 zákona o SPOD je tedy primárně situace, kdy je OÚ ORP (resp. každý obecní úřad, který ale pokud není zároveň OÚ ORP tento ihned vyrozumí za účelem přijetí dalších nezbytných opatření k ochraně dítěte) vyrozuměn o dítěti, které se nachází bez péče přiměřené jeho věku, zejména v důsledku úmrtí rodičů nebo jejich hospitalizace (jak předpokládá § 15 ZSPOD), eventuálně v jiných závažných situacích, kdy je třeba zajistit dítěti neodkladnou péči, jelikož se ocitlo ve stavu nedostatku řádné péče nebo je jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo narušen (jak předpokládá § 16 odst. 1 v situaci, kdy OÚ ORP podává návrh na vydání předběžného opatření). Jde o situace náhlé, akutní, kdy je potřeba se po velmi krátkou, omezenou dobu postarat o bezprizorní dítě, než bude jeho situace vyřešena dále. Tedy např. situace, kdy rodiče měli autonehodu a nachází se v nemocnici a péči o dítě nemohou převzít žádné osoby příbuzné nebo blízké (sousedka, u které je dítě na hlídání apod)., situace, kdy je v noci přivolána policie a následně OSPOD k malému dítěti bloudícímu městem bez doprovodu dospělé osoby, situace, kdy sice bude dospělá osoba přítomna, ale natolik pod vlivem alkoholu, že nebude schopná se o dítě postarat atd. Vždy samozřejmě platí, že OÚ ORP (OSPOD) hledá možnost zajištění péče nejdříve mezi osobami, které jsou dítěti příbuzné, které zná. Teprve pokud tyto osoby nemohou dítě převzít (např. babička je na dovolené a cesta jí zabere několik hodin) nebo nelze žádnou takovou osobu kontaktovat či dokonce ani zjistit (jde o malé dítě, které ještě nemluví), přichází v úvahu právě využití prověřené osoby v evidenci k zajištění krátkodobé péče o toto dítě.

V žádném případě tedy nejde o odebrání dítěte z péče rodičů či jiných oprávněných osob bez jejich souhlasu – takto lze dítě odebrat jen na základě soudního rozhodnutí.

Nejde ani o svěřeni dítěte do přechodné pěstounské péče – k tomuto je opět potřeba rozhodnutí soudu. Pokud je osoba v evidenci požádána OÚ ORP k zajištění neodkladné péče o dítě, jde v podstatě pouze o „hlídání“ dítěte, o zajištění jeho základních potřeb s tím, že situace dítěte je vyřešena v řádu několika málo hodin – dítě si převezmou rodiče, kterým se dítě ztratilo nebo prarodiče, pokud se ukáže, že rodiče jsou např. hospitalizovaní po autohavárii, dítě je na návrh OSPOD soudem umístěno do ZDVOP nebo soud rozhodne o svěřeni dítěte do přechodné pěstounské péče (osoby v evidenci, která zajišťuje jeho neodkladnou péči, eventuálně do přechodné pěstounské péče jiné osoby v evidenci) atd.

OÚ ORP má mít od krajského úřadu k dispozici aktuální seznam osob v evidenci v daném kraji (viz § 27a odst. 6 zákona o SPOD), včetně údajů podle odst. 3, tedy včetně osobních údajů (a kontaktních údajů, pro uvedené případy nejlépe číslo mobilního telefonu). Lze se domluvit rovněž na předání kontaktů na osoby v evidenci v sousedních kraji, pokud se daný OÚ ORP nachází v blízkosti jiného kraje. Pokud tedy nastane situace popsaná výše a je třeba zajistit neodkladnou péči o bezprizorní dítě, OSPOD může za situace, kdy nelze zajistit neodkladnou péči o dítě osobou příbuznou nebo blízkou či jiným vhodným způsobem, zkontaktovat osoby v evidenci žijící v blízkosti s dotazem, zda by mohly převzít neodkladnou péči o dítě.

Předpokládáme, že osoby v evidenci jsou profesionálové, kteří OSPOD vyjdou vstříc. Samozřejmě ale mohou nastat situace, kdy to nebude možné, např. jsou na dovolené nebo na víkend odjely na chalupu, jsou v karanténě, nemocné, mají aktuálně čerstvě po svěřeni dítěte do PPPD nebo pečují o sourozeneckou skupinu či dítě s hendikepem a péče o další dítě, byť na pár hodin, prostě není v jejich silách. V takových případech je zcela legitimní žádost OSPOD s vysvětlením odmítnout.

Pokud se OSPOD a osoba v evidenci domluví na převzetí dítěte ve výše popsaných situacích, je to **OSPOD, kdo zajišťuje dopravu dítěte do domácnosti osoby v evidenci** (stejně jako kdyby dítě bylo umístěno do ZDVOP nebo třeba do nemocnice). Lze se ale samozřejmě domluvit, že si pro dítě osoba v evidenci přijede nebo je zajištěna jiná vhodná doprava. Pokud pro dítě na své náklady přijede osoba v evidenci, může požadovat po OSPOD náhradu nákladů.

Pokud jde o úhradu nákladů za péči o dítě, kterému osoba v evidenci zajišťuje neodkladnou péči v režimu § 27a odst. 10 zákona o SPOD, může osoba v evidenci **po místně příslušném OÚ ORP požadovat náhradu nákladů ve výši 1/30 příspěvku na úhradu potřeb dítěte dle § 47f zákona o SPOD** (dle věku a eventuálního stupně postižené dítěte), a to za každý započatý den této péče. **To za podmínky, že toto dítě není v daném měsíci svěřeno osobě v evidenci do (přechodné) pěstounské péče, kdy vzniká nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, který vyplácí Úřad práce ČR.**